

**Aan: Het algemeen bestuur van Waterschap Aa en Maas
Postbus 5049
5201 GA 's-Hertogenbosch**

Van: Stichting Natuurorganisaties de Maashorst

26 september 2019

Betreft: Reactie op de verdroging in de Maashorst

Geacht waterschapsbestuur,

We zien het allemaal om ons heen, de gevolgen van de enorme droogte. Erger dan het ooit geweest is. Wij als natuurorganisaties die actief zijn in de Maashorst¹ luiden de noodklok. Er is geen water meer.

De Maashorst ligt op de kop van de Peelhorst en is grofzandig. Voor de ruilverkaveling in de jaren '70 kon het regenwater de bodem verzadigen met water. Samen met de leemlagen bleef de spons "Maashorst" lang gevuld en zorgde in de winter en voorjaar voor moerassige omstandigheden in het middengebied, rondom de waterscheiding. In de flanken werd het kwelwater opgestuwd bij de breuken die zorgden voor het bijzondere wijstverschijnsel. Toen in de ruilverkaveling Midden Maasland vanuit het midden van het gebied diepe sloten werden aangelegd werd de Maashorst in het voorjaar snel droger ten gunste van een effectieve en intensieve landbouw.

En nu. We waren juist begonnen aan herstel van het watersysteem door aankoop van strategische percelen ter realisering van het Natuur Netwerk Brabant. De Venloop is verondiept en ruilverkavelingssloten zijn deels dicht gegoooid. Maar.. er is geen water meer gezien. Twee extreem droge jaren, ingegeven door klimaatverandering en systeemfouten en versterkt door voortdurende landbouwberegening in het midden van de Maashorst hebben het gebied onherstelbaar aangetast:

- De vennen, poelen en beken waarin veel libellen, waterplanten, macrofauna en amfibieën voorkwamen, zijn allemaal droog gevallen. De vraag is of de kenmerkende planten- en diersoorten nog kunnen terug keren. Grote en kleine poelen (al dan niet ontstaan door ontgronding) zijn volledig drooggevallen. Het Ganzenvan, een kerngebied voor libellen (38 soorten!) staat droog. Hetzelfde geldt voor de natte delen van de grensweg en de oude vennen en nieuwe poelen die her en der in de Maashorst liggen.
- Het wijstverschijnsel (één van de unique selling points van de Maashorst) is tot stilstand gekomen, omdat de kweldruk volledig is weg gevallen.

¹ IVN Uden, IVN Oss, IVN Bernheze, Stichting Natuur en Milieu Landerd, Stichting Dassenwerkgroep Brabant Noordoost, Stichting Landschapsbeheer Oss, Stichting vrijwillig landschapsbeheer Uden

- Houtopstanden sterven door droogte, dit geldt ook voor soorten die groeien op ondergronden met relatief rijkere strooisellagen. Hetzelfde geldt voor bessen- en vruchtdragende struweelsoorten. Dit werkt door in het voedselaanbod van vogels en zoogdieren;
- Overall moeten er nu drinkbakken gevuld worden voor de grote grazers. Een stevige kostenpost en inspanning voor de terreinbeheerders en vrijwilligers. De voedselvoorraad voor de grote grazers neemt in snel tempo af.

Ondertussen gaat de berekening van de landbouwgewassen naast de dorre natuur gewoon door. Het middengebied van de Maashorst behoort tot het Natuurwerk Brabant. Landbouw zou ondergeschikt moeten zijn. Het gebied wordt intensief beteeld met aardbei- en aspergeplanten en andere akkerbouwgewassen. Er wordt constant berekend. De aardbeiplanten worden geplant in maart t/m augustus en daarna intensief berekend. In de herfst van vorig jaar is daardoor de grondwaterstand extra gezakt. Dit jaar dreigt hetzelfde te gebeuren.

Er is nu echt geen water meer! Wij luiden de noodklok!

De berekening moet direct stoppen. Landbouwwinst mag niet ten koste gaan van de natuur in een natuurkerngebied van het Nederlandse natuurnetwerk.

Al veel eerder is toegezegd dat het gewenst grond- en oppervlaktewaterregime (GGOR) voor het hele gebied zou worden uitgevoerd. Wij hebben begrepen dat het proces zelfs nog niet is opgestart. Dat betekent dat er mogelijk nog jaren geen stappen gezet worden om het grondwaterpeil te verhogen. Aangezien er geen water kan worden aangevoerd en alle stuwen al zo hoog mogelijk staan, is aanvullend een meer drastisch beleid nodig.

Het grondwater zal zich pas herstellen na maanden volop regen. De verwachting daarvoor is natuurlijk minimaal. Daarom moet u nu al de noodzakelijke noodmaatregelen nemen (die mogelijk terug gedraaid kunnen worden als de regen toch volop zal vallen). De belangrijkste noodmaatregel, die u nu moet nemen is het stopzetten van de berekening. Want terwijl het grondwater verder wegzakt, wordt er dagelijks bijna 24 uur per dag berekend. Met natuurlijk een nog verdere daling van het grondwater tot gevolg. Als u nu dit besluit neemt, kunnen de betrokken landbouwers er in hun teeltplan nu al rekening mee houden. Anders worden ze waarschijnlijk op 1 april plotseling met die maatregel geconfronteerd.

Ook moeten alle afvoeren worden dicht gemaakt, zodat de regen die valt deze winter ook echt in het gebied blijft. De natuur heeft dit keihard nodig. Voor vernattings schade is een regeling.

Er zal nagedacht moeten worden over oplossingen op lange termijn. Een buffersysteem zou een oplossing kunnen zijn. Wij denken daar graag over mee.

Met vriendelijke groeten,

Stichting Natuurorganisaties De Maashorst